

Asia: VN/30542/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain 3 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.

Yleisesti

EK pitää työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) proaktiivista otetta Omnibus I -lainsäädäntöpaketin mukaisten muutosten kansallisessa toimeenpanossa tervetulleena. On hyvä, että TEM:ssä on valmius saattaa muutokset nopeasti eduskunnan käsiteltäväksi.

Suomalaisten yritysten näkökulmasta asiassa on merkityksellistä yhtäältä oikeustilan ennakoitavuus ja toisaalta hallinnollisen taakan keventäminen. Koska kestävyysraportointivelvoitteiden raja-arvojen muutoksilla ja vapaaehtoisella VSME-standardilla tulee olemaan vaikutuksia suomalaisten yritysten liiketoiminnallisiin päätöksiin kestävyysraportointia koskien, on tärkeää, että muutosten kansallisen toimeenpanon yhteydessä arvioidaan vaikutukset kattavasti ja varmistetaan, ettei nopean toimeenpanon yhteydessä tehdä kansallista lisäsääntelyä Orpon hallitusohjelman kirjauksien mukaisesti.

Raja-arvoja koskevat huomiot

Kestävyysraportointivelvoitteiden raja-arvoja koskevilla muutoksilla tulee olemaan vaikutuksia raportointivelvoitteiden soveltamisalaan kuuluvien suurien yritysten mahdollisuuksiin saada tietoa toimitusketjuunsa kuuluvilta yrityksiltä. Samanaikaisesti muutokset tulevat helpottamaan

raportointivelvoitteiden ulkopuolelle rajautuvien yritysten taakkaa erityisesti varmentamista koskevien vaatimuksien osalta.

Raja-arvojen muutoksille tulee olemaan erityisesti vaikutuksia kestävyysraportointidirektiivin alkuperäisten soveltamisalojen mukaisesti raportoineille pienille ja keskisuurelle pörssiyrityksille, jotka ovat rakentaneet kestävyysraportointiprosessin, aukottoman kirjausketjun (eng. audit trail) ja varmentaneet ensimmäiset kestävyysraporttinsa. Nämä yritykset ovat tehneet suuria investointeja kestävyysraportointidirektiivin velvoitteiden toimeenpanemiseksi ja mikäli nämä yritykset tahtovat jatkaa vapaaehtoisesti kestävyysraportointidirektiivin mukaista raportointia, ei siitä tulisi tehdä kansallisessa sääntelyssä monimutkaisempaa kuin mitä EU:n minimitasoinen sääntely edellyttää.

Raportoinnin yhteneväisyyden vuoksi on tarpeellista, että yritysten mahdollisuudesta raportoida kestävyystietojensa säädetään selkeästi kirjanpitolain 7 luvun mukaisen kestävyysraportin voi erottaa raporteista, jotka valikoivasti ja vapaaehtoisesti esittävät kestävyystietojaan.

Hallituksen esitysluonnoksessa käytetään alle 1000 työntekijän yrityksistä nimitystä ”pk-yritys”. Termi ei sovellu nyt tässä yhteydessä kuvaamaan soveltamisalan ulkopuolelle jääviä yrityksiä. Jatkossa olisi tarkoituksenmukaisempaa ehkä puhua alle 1000 työntekijän yrityksistä tai soveltamisalan ulkopuolella olevista yrityksistä.

Kirjanpitolaki 11 § Tiedot arvo- ja toimitusketjuista

Suurten yritysten mahdollisuuksia saada arvo- ja toimitusketjustaan tietoja vaikuttaa 11 §:ssä kielto sopimuksella tai muulla järjestelyllä velvoittaa arvoketjuun kuuluvaa yritystä antamaan muita kuin tietoja mitä kestävyysraportointidirektiivin 29ca artiklassa säädetään. EK huomauttaa, että pykäläluonnos perustuu pääasiassa neuvoston kantaan, jonka vuoksi muutoksien kansallisessa toimeenpanossa on huomioitava tiedonsaannin rajoittamista koskevat lopulliset raja-arvot ja mahdolliset joustot.

EK:n näkemyksen mukaan kansallisella lainsäädännöllä ei tulisi rajoittaa sopimuskumppaneiden välistä tiedonsaantioikeutta ja sopimusvapautta EU-sääntelyn asettamaa minimitasoa enempää. Pidämme tärkeänä, että kestävyysraportointivelvoitteiden soveltamisalaan kuuluvilla yrityksillä on mahdollista saada lakisääteiset raportointivelvoitteet täyttääkseen riittävät tiedot arvo- ja toimitusketjuihin kuuluvilta yrityksiltä. Käytännössä tämä voitaisiin ratkaista siten, että 11.3 §:ssä käytettyä sanamuotoa muokattaisiin esimerkiksi seuraavanlaisesti:

" Edeltävän 2 momentin vastainen ehto [ei ole sopimuksen osapuolia sitova. Mikäli ehto katsotaan 2 momentin vastaiseksi, ei tällä ole vaikutuksia sopimuksen muiden ehtojen sitovuuteen.]"

Lisäksi 3 momenttiin olisi hyvä lisätä selkeyttävä säännös siitä, että arvo- ja toimitusketjuun kuuluva yritys voi kieltäytyä tiedon antamisesta vain niiden tietopyyntöjen osalta, jotka tehdään kestävyysraportointitarkoituksessa ja jotka ylittävät VSME-standardin mukaiset tiedonantovaatimukset.

Lisäksi nostamme tässä yhteydessä esiin, että hallituksen esityksen esitysluonnoksesta puuttuu joitain olennaisia kirjauksia, joita jäsenliitomme ovat nostaneet omissa lausuntopalautteissaan esiin. Muutoksien kansallisessa toimeenpanossa onkin tärkeää löytää toimiva ratkaisu, jonka avulla varmistetaan asianmukainen tiedonsaanti niin soveltamisalaan jäävien yritysten kuin myös sen ulkopuolelle jäävien yritysten osalta.

Kirjapitolaki 11 a § salassapito-oikeus

EK:n näkemyksen mukaan salassapito-oikeutta koskevan säännöksen tarpeellisuutta on arvioitava siinä tapauksessa, että se päättyy osaksi lopullista direktiivitekstiä. Tällä hetkellä kyseinen ehdotus perustuu yksinomaan neuvoston neuvotteluvaltuuteen eikä vastaavaa ehdotusta ole komission tai parlamentin toimesta esitetty.

Mikäli säännös ei päättyisi osaksi lopullista direktiivitekstiä, saattaisi kyseessä olla tarpeetonta kansallista lisäsääntelyä. Erityisesti 1 momentin 4 kohdan osalta olisi pohdittava, vastaako tilikauden päätyminen sopivaa ajankohtaa tietojen julkistamatta jättämisestä koskevalle päätöksen teolle, vai onko kyseiselle säännökselle ylipäättään tarvetta kansallisessa kirjanpitolaisissa.

Kestävyysraportointivarmentaminen

EK nostaa esiin, ettei hallituksen esitysluonnoksessa juurikaan huomioida sitä, että suuri osa suomalaisista yrityksistä tulee siirtymään vapaaehtoiseen raportointi standardin (VSME) mukaiseen raportointiin. Yritysten sidosryhmien asettamien vaatimuksien vuoksi useassa tapauksessa syntyy myös tarve VSME-standardin pohjalta raportoitujen tietojen varmentamiselle. Lisäksi on oletettavaa, että usea kestävyysraportointivelvoitteiden ulkopuolelle jäävä yritys tulee jatkossa vapaaehtoisesti raportoimaan ESRS-standardien mukaisesti ja varmentamaan kestävyysraporttinsa ainakin tietyiltä osin.

Nykyisen oikeustilan mukaisesti kestävyysraportoinnin varmentaminen on keskittynyt tilintarkastajille ja tilintarkastusyhteisöille, joita koskevat tarkkarajaiset muotovaatimukset. Käytännössä tämä johti jo kestävyysraportointivelvoitteiden ensimmäiseen aaltoon kuuluvien yritysten osalta tilanteeseen, jossa yritykset joutuivat varmentamaan ensimmäiset lakisääteiset kestävyysraporttinsa tarkastajilla, joiden osaamispohja yritysten kestävyysasioista oli kapea. Lukuisat toimijat, joiden substanssiosaaminen kestävyysasioista oli lakisääteisiä tarkastajia laajempaa, jäivät vaille mahdollisuutta toimia kestävyysraporttien varmentajina. Tämä aiheutti ensimmäiseen aaltoon kuuluville yrityksille tarpeettoman suuria varmennuskustannuksia. Jotta vastaavan kaltainen tilanne voidaan jatkossa välttää, tulisi VSME-standardeja koskeva varmentaminen mahdollistaa myös muille toimijoille kuin lakisääteisille tilintarkastajille ja tilintarkastusyhteisöille. Tämä loisi liiketoimintaedellytyksiä tilintarkastusyhteisöjä pienemmille toimijoille ja edistäisi kestävyteen liittyvän osaamisen kehittymistä myös muiden kestävyysasioihin läheisesti liittyvien ammattikuntien keskuudessa.

Lopuksi

Yleisesti ottaen on hienoa, että Suomessa on valmius saattaa kestävyysraportointia koskevat muutokset nopeasti osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tässä lausunnossa pyydämme kuitenkin TEM:iä kiinnittämään huomiota muutamaan esiin nostamaamme seikkaan kestävyysraportointia koskevien muutosten kansallisen toimeenpanon yhteydessä.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Hannu Ylänen

Johtava asiantuntija

puolesta

Kasper Sass

Avustava asiantuntija

Ylänen Hannu
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Sass Kasper
Elinkeinoelämän keskusliitto EK - EK yrityslainsäädäntö